

POROPITI O TUHOE.

KA nui nga Reta o te Takiwa ki Whakatane abu atu ona rohe kua tae mai ki au he whakaatu mai i te tino poropiti maori, me te ki mai hoki ka tae mai a Kingi Eruera VII. ki Turanga i te 25 o nga ra o Hume ka haere taua poropiti ki reira me Tuhoe katoa-ka whakatakotoia e te poropiti te 4,000,000 miriona pauna ka horota atu nga iwi pakeha i tenei motu, kua 500 kua 700 nga tangata kua whai i taua poropiti heoi no taku nupepa pakeha o Niu Tirenī ka mohio au kua pono nga reta e tae mai nei ki au, na reira au i tuku reta ai ki etahi o nga rangatira o Tuhoe me etahi atu, e kore a Kingi Eruera VII e tae ki Turanga i te 25 o Hume, e kore hoki ona iwi pakeha e kore te rongo te mohio ahakoa i whea o te ao; tuarua o aku kupu i te wa i a Nea tokorua ana tamariki ko Hema ko Hana, ko Tapeta, i penei te kupu, ka whakamararatia a Tapeta ki te mata o te whenua a ka hoki mai ka tomotomo i nga teneti o Hema, no reira i rongo au ki etahi tangata matua e ki ana ko taua ko te iwi Maori he uri na Tapeta, kati mehemea he pono enei korero, heoi ra kai te tika te tomo mai o te iwi pakeha ki roto i a taua i te iwi Maori, tenei ano tetahi, kua oati te iwi Maori ki te aroaro o te ture tangata me te Ture Atua koia e karangatia nei te Tiriti o Waitangi, no reira me pehea e kore ai te iwi pakeha i tenei motu. E hoa me mutu atu ia Te kooti raua ko Titokowaru te kanapatanga o te Hoari me te maringitanga o te toto tangata me te toto whenua o tenei motu. Engari nga mahi whakaora turoro kati i tena ma tatou kanui te koa o te ngakau ko nga mahi whakaatu merekara hei kukume i te whakaaro o te iwi kia tahuri ai ki te hohokoko i nga kai i nga taonga i nga whenua hoki pea hei utu moni hei utu kakahu me whai haere i te poropiti, ka nui te re-reke ki taku mahara, ko te mate rawakore kai raro iho a ka whanako, te tukunga iho ko roto kete, mehemea pea i te maori nga mohiotanga o te pakeha i mahi nei i te pu i te paura i te mata, me nga waea korero mai i tawhiti me nga waea korero e paopaoa mai nei a ka tino pono te mohiotanga ki nga korero me nga mahi o te ao, me nga terepono kawae korero nei he waea i whakamarongia kaore he pou kaore he aha heoi tae atu ana te reo ki te tariranga o tona hoa i te whanga noa atu tekau, rau, maero te matara, me nga mihini titiro i te tinana o te tangata ka kitea nei nga uaua me te manawa e mapu ana i te toto ki nga wahi katoa o te tinana, me te tereina me nga tima me te motoka, me nga uira e kore nei e

kitea e te kanohi te kumenga i te taramuwa hari tangata, me nga topito e ruku ra i te moana hohonu ki te whakamate i te hoariri me te whakarewanga i te kohatu, i te onepu kia maringi mai he maitai, me te kurunga i te kohatu i kitea ai te ngako o te whenua ara te koura te hiriwa te kapa, te parahi, me te kohatu utu nui, mei te Maori pea aua mana me aua kaha, penei kua pera ano i te wa i pobehe ai nga tangata ki te mabi whare kia tutuki ki te rangi tona keekeonga he nui he tini nga tangata e homai ana e nga Anahera nga merekara e whakapono ai nga tangata, o tiia kotahi ano te mutunga ko mate, ka nui te pouri, ano ka tupu he tikanga kino i tenei poropiti, ina hoki kua korero te nupepa reo pakeha ko nga tamariki kua whakamutua te haere ki te kura a ka haere te poropiti i runga i te ngaru o te ngutuawa, o Ohiwa, otiia kaore he rite-nga o nga merekara pera hoki i a Haimona Makutu i whakaatu ra i tana merekara ki te kingi engari tona tukunga iho, he mate, kati enei kupu. He tangata hapai ahau i nga rata whakaora turoro oira kua pai ta te poropiti kua whakaatu pono ka tae mai a Kingi Eruera VII ki Turanga a te 25 o Hume heoi no reira ka haere tatou e hoa ma kia kite i a Kingi Eruera VII. Otiia ki te kore, na kua pai ano hoki ara kua toro te ringaringa o te Ture ki te poropiti me te hunga hoki e whai ana ki te tautoko i te kupu kia kahore atu nga pakeha i tenei motu.

ERUERA TE KAHU.

Ko tetahi ano o nga atua o te poropiti nei, e ai te korero, he kuri, na konei e titiro te mate. I tiia e matou ki tetahi tangata o Tuhoe te take i tu ai tenei tangata hei poropiti, ko tana whakahoki, he tapa ingoa, he whai kia rangona ai tona ingoa e te motu, no te mea i ta Wereta whakatohungatanga i a ia piki ana tona ingoa, na konei ka whakanuia ake e tenei nanakia tona ingoa ki runga ake i to Wereta. Kaore ia i whakaaro kia ata haere pera me ta Wereta kia roa ai e whakaponoahia ana, e whakanuia ana e te tangata, tena koa whakapuakina ana e ia etahi kupu maia, e mohiotia nei e kore rawa e pono: heoi ano ra pea ko tona paku ingoa tonu kia aranga. Inakoa e ki ana a Te Rua kei Turanga nei tetahi taimana e £4,000,000, te utu, mana ka kitea, na konei e hoko a Niu Tirenī. He pai enei korero hei whakakata i te tangata, oira ki ta matou rongo kaha atu te whakapono o Tuhoe ki tona poropiti. I te putanga mai o nga rongo o te Rua, kua whakahopu to matou ngakau, he tangata tenei pea kua mau ki te whare-berehere. I ui ma-